

Advies voor de Implementatie en Uitvoering van de Conceptverordening Jeugdhulp Maastricht 2025

Jeugdhulp vraagt om realistische keuzes en niet om ideaalbeelden

Voorwoord

De conceptverordening Jeugdhulp Maastricht 2025 is opgesteld om de regels en procedures rondom jeugdhulp in de gemeente Maastricht verder te structureren. Met deze verordening beoogt de gemeente een kader te scheppen dat ouders en jeugdigen ondersteunt bij het bevorderen van een gezonde en veilige ontwikkeling, waarbij de **eigen kracht en het netwerk van ouders centraal staan**.

In deze verordening komen belangrijke onderwerpen aan bod, zoals de aanvraagprocedure, de rechten en plichten van zowel ouders als jeugdigen, en de rol van de gemeente bij de inkoop en levering van jeugdhulp. Ook de samenwerking met andere domeinen, zoals onderwijs en gezondheidszorg, krijgt een prominente plaats.

De onderstaande adviezen zijn gericht op de praktische toepassing en in onze ogen verdere verbetering van de verordening. Elk hoofdstuk wordt besproken en geëvalueerd met een focus op helderheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit.

De plannen voor de Jeugdhulp 2025 kunnen echter niet losgezien worden van de problematiek die zich in alle hevigheid in 2024 heeft geopenbaard. Enerzijds is het goed dat de gemeente in haar plannen de Jeugdhulp zoveel mogelijk wil verbeteren en zich meer op de hulpvraag wil richten. Maar de praktijk leert dat de gemeente in een spagaat zit: een enorm toegenomen vraag, naast een exploitatieproblematiek bij de uitvoerders, naast nog eens een personeelskrapte. De effecten van de decentralisatie (2015) en toegenomen problematiek bij jongeren (post-corona), laten zich nu extra gelden.

Vragen over de toekomstbestendigheid van de uitvoerende regionale spelers als Xonar en de Mutsaersstichting maken het verder openstellen van instroom van jeugdigen, maw de drempel verlagen, onhaalbaar in onze visie. Natuurlijk willen wij als OAM vooral dat ieder die een hulpvraag heeft adequaat geholpen wordt. Maar de frustratie bij de burger doordat de gemeente aan de ene kant hulp toezegt, maar aan de andere kant niet in staat is die hulp ook te bieden, waardoor wachtlijsten onaanvaardbaar lang zijn, werkt averechts op het imago van de gemeente en de overheid in zijn algemeen.

Doelstellingen van het Maastrichtse beleid

Belangrijkste doelen zijn:

- **Gebruik maken van de eigen kracht** van jongeren, ouders en hun sociale netwerk. Het is essentieel dat zij de regie over hun leven behouden en samen met hun omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen zoeken.
- **Medicijnen minder snel voorschrijven** en de zorgvraag terugbrengen.
- **Vroegtijdig maatwerk bieden** voor kwetsbare kinderen.
- **Samenhangende hulp voor gezinnen:** elk gezin krijgt één plan met één regisseur.
- **Meer ruimte voor jeugdprofessionals** en minder regeldruk in hun werkzaamheden.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de uitgangspunten van de regels en de kernwaarden waarop de verordening is gebaseerd. Het belangrijkste doel is om **jeugdigen te ondersteunen bij gezond en veilig opgroeien, met ouders en hun netwerk als eerste verantwoordelijken.**

Advies: Het is belangrijk dat **ouders en professionals deze kernwaarden goed begrijpen.** Ze vormen de leidraad voor beslissingen rondom jeugdhulp. Bij het uitvoeren van beleid is het cruciaal om communicatie met ouders **te vereenvoudigen** en de principes van zelfredzaamheid te stimuleren. Werk aan verwachtingsmanagement: wij kunnen niet alle problemen oplossen als gemeenschap, de verantwoordelijkheid ligt eerst en vooral bij de ouders.

Preventie: de op korte termijn gerichte bezuinigingen zoals het verminderen van straatcoaches/wijk coördinatoren, leveren langere termijn problemen op. Problematiek op individueel niveau bij jongeren en gezinnen wordt dan niet tijdig gesignaleerd en problemen vergroten daardoor. Het waterbed effect, aan de ene kant wordt er bezuinigd, aan de andere kant komen extra kosten terug bij justitie, jeugdhulp etc.

Voorbeeld: Organiseer een jaarlijkse informatiesessie voor ouders en jeugdprofessionals waarin de kernwaarden en doelen van de Jeugdwet en verordening duidelijk worden uitgelegd, inclusief hoe ze van toepassing zijn in de praktijk.

Hoofdstuk 2: De aanvraagprocedure

Dit hoofdstuk beschrijft de stappen die ouders moeten volgen om jeugdhulp aan te vragen. Het behandelt de aanvraag, het gesprek, het onderzoek en de beoordeling van de hulpvraag, inclusief de mogelijkheid voor cliëntondersteuning.

Advies: Hier ook verwachtingsmanagement: Zorg ervoor dat de aanvraagprocedure transparant is en verhoog de drempels met duidelijke adviezen richting basisproblemen als dyslectie, concentratieproblemen, lichte vormen van ADHD en andere bescheiden klachten en over eventuele commerciële zorgverleners. Ouders en jeugdigen moeten weten waar en wanneer ze terecht kunnen en hoe snel ze een reactie kunnen verwachten. Het is raadzaam om de rol van cliëntondersteuning actief te promoten, zodat ouders zich gesteund voelen in dit proces.

Utrecht: ‘in een samenleving die zo gericht is op het individu, gaat zich dat ook in de zorg- en hulpvraag vertalen’. In Utrecht is het uitgangspunt in de jeugdhulp nu: ‘**groepsgericht tenzij**’. Inmiddels neemt in Utrecht de druk op de jeugdhulp af en is nu bijna twee keer lager dan in andere gemeenten.

Voorbeeld: Ontwikkel een online platform waar ouders de status van hun aanvraag kunnen volgen. Organiseer zoals in het voorbeeld van Utrecht, groepsaanpak bij de zorgvraagproblematiek die zich hiervoor leent.

Hoofdstuk 3: Gezond en veilig opgroeien

Hier worden de uitgangspunten en voorwaarden voor jeugdhulp beschreven. Het gaat over vrij toegankelijke hulp en individuele voorzieningen. Er wordt ook aandacht besteed aan vervoer en de overgang van 18- naar 18+ hulp.

Advies: Het is belangrijk om de overgangsperiode van jeugd naar volwassenheid zorgvuldig te begeleiden, zodat jongeren niet tussen de mazen van het systeem vallen. Stem hulp en ondersteuning goed af op de individuele situatie van de jeugdige en het gezin.

En praat met jongeren, ze voelen zich vaak niet gehoord.

Voorbeeld: Stel een overgangscoördinator aan die met de jongeren die onder behandeling bij jeugdhulp zijn, vanaf hun 17e jaar gesprekken voert over de overgang naar volwassen hulpverlening en hen helpt bij de administratieve procedures, zoals het aanvragen van zorg vanuit de Wmo of de Zorgverzekeringswet.

Hoofdstuk 4: Eigen kracht

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het gebruik van eigen kracht van ouders en jeugdigen. **De gemeente biedt alleen hulp waar dat echt nodig is en waar de draagkracht van ouders en jeugdigen wordt overschreden.**

Advies: Er moet aandacht zijn voor de balans tussen draagkracht en draaglast, waarbij ouders niet worden overbelast. Het vaststellen van ‘gebruikelijke hulp’ en ‘boven gebruikelijke hulp’ kan soms lastig zijn, dus duidelijke richtlijnen en communicatie zijn essentieel.

Voorbeeld: Stel een flexibel ondersteuningsplan op dat aangepast kan worden als de situatie van het gezin verandert, bijvoorbeeld bij langdurige zorg.

Hoofdstuk 5: De vorm van de hulp

Dit hoofdstuk beschrijft in welke vormen hulp zal worden aangeboden: hulp in natura of via een persoonsgebonden budget (pgb). De voorwaarden voor een pgb worden ook uitgebreid beschreven.

Advies: Bij het inzetten van pgb's is het cruciaal dat de gemeente controlemechanismen heeft om misbruik te voorkomen. Duidelijke **communicatie over de voorwaarden en eisen voor pgb's** is belangrijk, zodat ouders weten wat er van hen wordt verwacht.

Voorbeeld: Een **e-learningmodule** voor ouders waarin wordt uitgelegd hoe het persoonsgebonden budget (pgb) verantwoord kan worden besteed en wat de risico's zijn bij onjuist gebruik, kan wellicht helpen. **Koppel deze module aan de goedkeuring van het pgb-plan.**

Hoofdstuk 6: Afspraken tussen ouder(s)/jeugdige en gemeenten

Dit hoofdstuk gaat over de wederzijdse verwachtingen tussen de gemeente en de ouders/jeugdige. De gemeente moet helder communiceren over de hulp die wordt verleend en ouders moeten hun verplichtingen nakomen.

Advies: Een goede relatie tussen gemeente en ouders is gebaseerd op wederzijds respect en duidelijke communicatie. Zorg ervoor dat beide partijen zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheden en plichten.

Voorbeeld: Misschien dat gezamenlijke gedragscode waarin de verwachtingen en verantwoordelijkheden van beide partijen (gemeente en ouders/jeugdigen) duidelijk worden vastgelegd, extra verhelderend werkt. Bespreek dan deze code tijdens het eerste contact moment.

Hoofdstuk 7: Inspraak en participatie

Dit hoofdstuk beschrijft hoe ouders en jeugdigen inspraak kunnen hebben op het beleid rondom jeugdhulp. Dit zorgt ervoor dat de gemeente haar beleid kan aanpassen aan de wensen en behoeften van degenen die het aangaat.

Advies: Zorg ervoor dat inspraak niet alleen op papier staat, maar **daadwerkelijk wordt gefaciliteerd**. Betrek ouders en jeugdigen vroegtijdig in het proces en zorg voor duidelijke terugkoppeling.

Voorbeeld: Organiseer jaarlijks een **participatieavond waar ouders en jeugdigen** actief kunnen meedenken over beleidswijzigingen of nieuwe plannen binnen de jeugdhulp. Maak gebruik van interactieve methoden zoals workshops of panels waar ouders en jeugdigen hun ervaringen kunnen delen.

Hoofdstuk 8: Kritiek op de uitvoering

Dit hoofdstuk behandelt in Artikel 8.1 de mogelijkheid om een second opinion te vragen en in Artikel 8.2 een klacht in te dienen als men het niet eens is met de uitvoering van de hulp.

Advies: Zorg ervoor dat het **klachtenmechanisme goed bereikbaar en toegankelijk** is en dat ouders en jeugdigen weten hoe ze hun onvrede kenbaar kunnen maken. Een enkele verwijzing

naar de gemeentelijke klachtenregeling achten wij onvoldoende. Transparantie in dit proces voorkomt escalaties. Maar, voorkom een **review** aanpak, waarvan de ervaring leert dat die aanpak tot gefrustreerde ambtenaren en zorgverleners leidt, omdat het vaak oneigenlijk gebruikt wordt.

Voorbeeld: Plaats een duidelijk zichtbare knop ‘Klacht indienen’ op de gemeentelijke website, inclusief een stap-voor-stap handleiding over het indienen van een klacht en wat ouders kunnen verwachten qua afhandeling en termijnen.

Hoofdstuk 9: Kwaliteit en toezicht (Inkoop en aanbesteding)

Dit hoofdstuk beschrijft de kwaliteitseisen voor jeugdhulp en de verhouding tussen prijs en kwaliteit bij de inkoop van jeugdhulp.

Advies: Kwaliteit van zorg moet voorop staan, maar het is ook belangrijk om prijsbewust in te kopen. Zorg dat aanbieders zich houden aan de gestelde kwaliteitseisen en houdt hier regelmatig toezicht op.

Voorbeeld: De jaarlijkse kwaliteitscontroles bij zorgaanbieders waarbij zowel de cliënten als de aanbieders worden bevestigd over de kwaliteit van de hulpverlening zijn in dit verband belangrijk. Gebruik deze data om de samenwerking met aanbieders te verbeteren of aan te passen.

Hoofdstuk 10: Van oud naar nieuw

Dit hoofdstuk behandelt de overgang van de oude verordening naar de nieuwe, inclusief eventuele overgangsrechten en het intrekken van de oude verordening.

Advies: Maak duidelijk wanneer de nieuwe verordening ingaat en welke gevolgen dit heeft voor lopende zaken. Zorg voor een goede overgangperiode, zodat niemand plotseling zonder hulp komt te zitten.

Voorbeeld: Stuur een nieuwsbrief naar alle huidige gebruikers van jeugdhulp waarin de belangrijkste veranderingen in de nieuwe verordening worden uitgelegd, inclusief een overgangperiode en een contactpunt voor vragen.

Samenvatting

De adviezen die in deze notitie zijn opgenomen, zijn gericht op het verbeteren van de implementatie en uitvoering van de **Conceptverordening Jeugdhulp Maastricht 2025**. De belangrijkste aanbevelingen benadrukken het belang van duidelijke communicatie, het versterken van de eigen kracht van ouders en jeugdigen, en het waarborgen van transparante en toegankelijke procedures. Daarnaast zijn er adviezen gegeven om de samenwerking tussen gemeente, zorgaanbieders en andere betrokken partijen te optimaliseren, en om misbruik van middelen zoals persoonsgebonden budgetten (pgb's) te voorkomen.

Het betrekken van ouders en jeugdigen bij beleidsvorming en evaluatie, evenals het waarborgen van kwalitatieve zorg, zijn sleutelementen die in elke fase van de jeugdhulp een rol spelen. Wij denken dat door deze adviezen op te volgen de gemeente Maastricht kan zorgen voor een effectieve en klantgerichte uitvoering van de verordening, waarbij de behoeften van jeugdigen en hun gezinnen centraal staan.

Lange termijn aanpak:

We kunnen, ook als OAM, niet om de realiteit van de actuele maatschappelijke ontwikkelingen heen. Wij pleiten ervoor het beleid vooral in te richten **op haalbare doelen** en te voorkomen dat goed bedoelde beloften worden gedaan die uiteindelijk niet nagekomen (kunnen) worden.

Een maatschappij waar 1 op de 6 à 7 jongeren aankloppen bij/voor jeugdhulp, is een zieke maatschappij en geen enkele overheidsinstantie kan zulke aantallen managen.

Op de korte termijn moeten de problemen in de jeugdhulp natuurlijk aangepakt worden en de voorstellen van **de gemeente in de concept verordening Jeugdhulp vormen daarvoor een goede basis**. Wij wijzen wel op onze visie verwoord in dit advies.

Maar de lange termijn vraagt om een maatschappelijke verdieping. Vandaar het voorstel als adviesraad aan de gemeente te werken aan een **Proeftuin Pedagogische Sociale Basis**, een soort **werkplaats** waarbij op langere termijn gemonitord wordt, gesprekken gevoerd worden, onderzoek gedaan wordt. Waarbij de maatschappij recht in de ogen gekeken wordt. Waarbij, zonder 'agenda', conclusies getrokken kunnen worden over wat die praktijk nou eigenlijk is. Waarbij ook niet geschuwd wordt harde conclusies te trekken over bijvoorbeeld gedrag en opvoeding.